

JAUME BARTUMEU CASSANY
EXCAP DE GOVERN

El futur de la democràcia

Cal mantenir el patriotisme constitucional

El terrabastall que ha portat a França la dissolució anticipada de la seva Assemblea Nacional i les eleccions legislatives que s'han conclòs el dia 7 de juliol ha fet rumiar sobre el futur de la democràcia.

Entre la ciutadania europea, i doncs també entre l'andorrana, hi ha un creixent sentiment que la democràcia està en crisi. Els populismes es presenten a si mateixos com dreceres polítiques que permeten millorar l'eficàcia de les nostres societats, les quals, d'acord amb aquest sentiment, pateixen la "inutilitat" de la democràcia, de la nosa que representa la seva litúrgia.

El capitalisme democràtic, l'ordre mundial i el medi ambient són fràgils. L'ordre mundial –amb les guerres d'Ucraïna i Gaza, els milers de morts al Mediterrani i el medi ambient amb un escalfament d'1,5 graus el 2023– no necessita cap explicació: està en perill. El capitalisme democràtic, també. El 57% de la producció mundial s'ha fet en estats democràtics en els quals viu el 16% de la població. Aquest desequilibri entre riquesa i població és part del problema. El sud no accepta moltes de les polítiques del nord.

Tant als EUA com a França, i a Europa més generalment, ens adonem que els electors són més tribals que racionals. La gent vota per empatia i per antipatia, poc per racionalitat o per qüestions concretes. El 1797, en el seu discurs de comiat, George Washington va

advertir que un dels dos bàndols enfrontats, demòcrates i republicans, intentaria acaparar el poder amb l'ajut d'un líder carismàtic, i que això podria fer que el compromís de la ciutadania amb les regles d'una república democràtica es diluís i l'autoritarisme s'imposés. Llavors no va passar, però el perill hi és: Trump.

Com va dir Churchill, "s'han intentat moltes formes de govern en aquest món de pecat i aflicció. Ningú pretén que la democràcia sigui perfecta i omniscient. De fet, s'ha dit que la democràcia és la pitjor forma de govern amb excepció de totes les altres que a voltes s'han intentat."

Els electors són més tribals que racionals, voten per empatia i per antipatia

L'enginyer català Joaquim Coello escrivia a l'*Ara* que els millors llocs "del món per viure són democràcies. Si a aquells europeus i americans enlluernats per l'eficàcia xinesa els preguntessin on voldrien viure, pocs dirien a la Xina."

Per a nosaltres andorranes i andorrans, és una evidència que la diferència entre una democràcia i una autocràcia resideix en la possibilitat de canviar el govern si resulta corrupte, tirànic o simplement ineficaç. Martin Wolf, analista econòmic del *Financial Times*,

afirma que no hi ha alternativa creïble a la combinació de la democràcia liberal i el capitalisme de mercat.

L'autoritarisme, com a contrapartida de la democràcia, té dues formes. En l'autoritarisme demagògic s'erosiona la democràcia des de dins i el governant abusa de la seva autoritat. Com ara Putin i Erdogan. En l'autoritarisme burocràtic, els mandarins controlen el poder, el blinden. Per exemple, el Partit Comunista Xinès. L'origen d'aquests dos autoritarismes és divers, però el resultat és idèntic: la manca de llibertat. La solució és coneguda: el sistema ha d'obligar a repartir el poder entre autoritats independents.

És el que fa la Constitució d'Andorra del 1993 que recull els principis assentats històricament per Montesquieu.

La democràcia és una construcció permanent. Mai s'hi arriba del tot. És una situació de trànsit amb un principi inqüestionable: el respecte de les regles de l'Estat de dret i l'adaptació permanent d'aquestes als canvis socials.

El mes de març passat s'ha editat a França un recull de textos del filòsof alemany Jürgen Habermas *L'avenir de la démocratie*. L'ús recurrent, en l'obra d'Habermas, d'expressions com *patriotisme constitucional* i *ètica de la discussió* donen forma a la idea que només la democràcia i el debat públic són el camí per avançar en la resolució dels problemes polítics.